

UCHWAŁA

Dnia 23 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

Protokolant starszy inspektor sądowy Łukasz Kaczmarek

przy udziale prokuratora Instytutu Pamięci Narodowej – Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w W. G.J. po rozpoznaniu na posiedzeniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej 23 maja 2024 roku, wniosku prokuratora Instytutu Pamięci Narodowej – Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w W., o podjęcie uchwały, w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora Prokuratury Regionalnej w W. w stanie spoczynku – **W.N.**, za to, że:

1. w dniu 2 lutego 1982 r. w W. jako podprokurator Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w W. będąc jednocześnie funkcjonariuszem państwa komunistycznego działającego w strukturach państwa komunistycznego posługującego się na wielką skalę terrorem dla realizacji celów politycznych i społecznych, działając ze względów politycznych jako funkcjonariusz państwa komunistycznego stosującego masowe represje w szczególności wobec osób będących w opozycji wobec ówczesnej władzy w postaci wprowadzenia w Polsce stanu wojennego, przyjmując w sposób sprzeczny ze zgromadzonymi dowodami w sposób niekorzystny dla **W. K.** przekroczył swoje uprawnienia w ten sposób, że działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru wydał postanowienie o wszczęciu śledztwa o sygn. [...] przeciwko wyżej wymienionemu o przestępstwo z art. 48 ust. 1, 2, 3 i 4 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym, z zastosowaniem przepisów art. 1 ust. 1 pkt. 5 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego, tj. w trybie doraźnym, w tym samym dniu wydał postanowienie o przedstawieniu zarzutów i ogłosił je wyżej wymienionemu przesłuchując go w charakterze podejrzanego

zarzucając mu popełnienie przestępstwa z art. 48 ust. 1, 2, 3 i 4 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym w zw. z art. 58 k.k. polegającego na tym, że „w okresie od 14 grudnia 1981 r. do 12 stycznia 1982 r. we Wrocławiu w warunkach przestępstwa ciągłego, działając w zamiarze osłabienia gotowości obronnej PRL, sporządzał wspólnie z innymi osobami przy użyciu powielacza i następnie publicznie kolportował ulotki NSZZ „S.” Regionalny Komitet Strajkowy w W. zawierające w swej treści wezwania do stawiania czynnego oporu władzom państwowym PRL oraz fałszywe wiadomości dotyczące sposobu działania, składu osobowego Sił Zbrojnych i porządkowych Państwa, które to wiadomości mogły wywołać niepokój publiczny oraz rozruchy”, a następnie na podstawie art. 8 ust. 1 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego zastosował wobec W. K. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres do dnia 1 maja 1982 r., co skutkowało bezprawnym pozbawieniem go wolności na okres powyżej dni 7 pomimo obiektywnego braku podstaw do uznania, że zebrany materiał dowodowy pozwala na wszczęcie śledztwa wobec W. K. oraz na sporządzenie i ogłoszenie wyżej wymienionemu postanowienia o przedstawieniu zarzutów, tj. uznania, że swym zachowaniem wypełnił on ustawowe znamiona zarzuconego mu przestępstwa, która to okoliczność była temu prokuratorowi wiadoma, a ponadto brak było również podstawy do stosowania wobec wyżej wymienionego przepisów dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego oraz środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania na podstawie przepisów wymienionego dekretu albowiem zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w postaci zabezpieczonych ulotek nie zawierał wiadomości w rozumieniu art. 48 cyt. dekretu mając charakter wyłącznie wysoce krytycznych komentarzy o ówczesnej rzeczywistości po wprowadzeniu stanu wojennego, stanowiąc realizację jednego z podstawowych praw obywatelskich jakim jest wolność słowa, a tym samym brak było podstawy do uznania, że W. K. swym zachowaniem wypełnił ustawowe znamiona zarzuconego mu przestępstwa, do przypisania którego koniecznym było wykazanie czego nie uczyniono, że wymienione ulotki zawierały wiadomości fałszywe, mogące poprzez

treść tam zawartą wzbudzić niepokój publiczny i rozruchy, co stanowi działanie na szkodę interesu prywatnego oraz represje i poważne prześladowania ze strony W. N. jako funkcjonariusza państwa komunistycznego o znamionach zbrodni przeciwko ludzkości z powodu prowadzonej przez W. K. działalności antykomunistycznej i głoszonych przez niego poglądów sprzecznych z ówczesną linią polityczną, którymi kontestował ówczesny system społeczno - polityczny, tj. przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. i art. 189 § 2 k.k. przy zast. art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu;

2. w dniu 6 lutego 1982 r. w W. jako podprokurator Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w W. będąc jednocześnie funkcjonariuszem państwa komunistycznego działającego w strukturach państwa komunistycznego posługującego się na wielką skalę terrorem dla realizacji celów politycznych i społecznych, działając ze względów politycznych jako funkcjonariusz państwa komunistycznego stosującego masowe represje w szczególności wobec osób będących w opozycji wobec ówczesnej władzy w postaci wprowadzenia w Polsce stanu wojennego, przyjmując w sposób sprzeczny ze zgromadzonymi dowodami w sposób niekorzystny dla A. Ś. przekroczył swoje uprawnienia w ten sposób, że działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru wydał postanowienie o wszczęciu śledztwa o sygn. [...] przeciwko wyżej wymienionemu o przestępstwo z art. 48 ust. 1, 2, 3 i 4 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym z zastosowaniem przepisów art. 1 ust. 1 pkt. 5 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego, tj. w trybie doraźnym, w tym samym dniu wydał postanowienie o przedstawieniu zarzutów i ogłosił je wyżej wymienionemu przesłuchując go w charakterze podejrzanego zarzucając mu popełnienie przestępstwa z art. 48 ust. 1, 2, 3 i 4 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym w zw. z art. 58 k.k. polegającego na tym, że „w okresie od 14 grudnia 1981 r. do 12 stycznia 1982 r. w W. w warunkach przestępstwa ciągłego, działając w zamiarze osłabienia gotowości obronnej PRL, sporządzał wspólnie z innymi osobami przy użyciu powielacza i następnie

publicznie kolportował ulotki NSZZ „S.” - Regionalny Komitet Strajkowy w W., zawierające w swej treści wezwania do stawiania czynnego oporu władzom państwowym PRL oraz fałszywe wiadomości dotyczące sposobu działania, składu osobowego Sił Zbrojnych i porządkowych Państwa, które to wiadomości mogły wywołać niepokój publiczny oraz rozruchy”, a następnie na podstawie art. 8 ust. 1 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego zastosował wobec A. Ś. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres do dnia 5 maja 1982 r., co skutkowało bezprawnym pozbawieniem go wolności na okres powyżej dni 7 pomimo obiektywnego braku podstaw do uznania, że zebrany materiał dowodowy pozwala na wszczęcie śledztwa wobec A. Ś. oraz na sporządzenie i ogłoszenie wyżej wymienionemu postanowienia o przedstawieniu zarzutów, tj. uznania, że swym zachowaniem wypełnił ustawowe znamiona zarzuconego mu przestępstwa, która to okoliczność była temu prokuratorowi wiadoma, a ponadto brak było również podstawy do stosowania wobec wyżej wymienionego przepisów dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego oraz środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania na podstawie przepisów wymienionego dekretu albowiem zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w postaci zabezpieczonych ulotek nie zawierał wiadomości w rozumieniu art. 48 cyt. dekretu mając charakter wyłącznie wysoce krytycznych komentarzy o ówczesnej rzeczywistości po wprowadzeniu stanu wojennego, stanowiąc realizację jednego z podstawowych praw obywatelskich jakim jest wolność słowa, a tym samym brak było podstawy do uznania, że A. Ś. swym zachowaniem wypełnił ustawowe znamiona zarzuconego mu przestępstwa, do przypisania którego koniecznym było wykazanie czego nie uczyniono, że wymienione ulotki zawierały wiadomości fałszywe, mogące poprzez treść tam zawartą wzbudzić niepokój publiczny i rozruchy, co stanowi działanie na szkodę interesu prywatnego oraz represje i poważne prześladowania ze strony W. N. jako funkcjonariusza państwa komunistycznego o znamionach zbrodni przeciwko ludzkości z powodu prowadzonej przez A. Ś. działalności antykomunistycznej i głoszonych przez niego poglądów sprzecznych z ówczesną

linią polityczną, którymi kontestował ówczesny system społeczno - polityczny, tj. przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. i art. 189 § 2 k.k. przy zast. art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu;

3. w dniu 5 lutego 1982 r. w W. jako podprokurator Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w W. będąc jednocześnie funkcjonariuszem państwa komunistycznego działającego w strukturach państwa komunistycznego posługującego się na wielką skalę terrorem dla realizacji celów politycznych i społecznych, działając ze względów politycznych jako funkcjonariusz państwa komunistycznego stosującego masowe represje w szczególności wobec osób będących w opozycji wobec ówczesnej władzy w postaci wprowadzenia w Polsce stanu wojennego, przyjmując w sposób sprzeczny ze zgromadzonymi dowodami w sposób niekorzystny dla **H. S.** przekroczył swoje uprawnienia w ten sposób, że działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru wydał postanowienie o wszczęciu śledztwa o sygn. [...] przeciwko wyżej wymienionej o przestępstwo z art. 48 ust. 1, 2, 3 i 4 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym z zastosowaniem przepisów art. 1 ust. 1 pkt. 5 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego, tj. w trybie doraźnym, w tym samym dniu wydał postanowienie o przedstawieniu zarzutów i ogłosił je wyżej wymienionej przesłuchując ją w charakterze podejrzanej zarzucając jej popełnienie przestępstwa z art. 48 ust. 1, 2, 3 i 4 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym w zw. z art. 58 k.k. polegającego na tym, że „w okresie od 14 grudnia 1981 r. do 12 stycznia 1982 r. we Wrocławiu w warunkach przestępstwa ciągłego, działając w zamiarze osłabienia gotowości obronnej PRL, sporządzała wspólnie z innymi osobami przy użyciu powielacza, a następnie publicznie kolportowała ulotki NSZZ „S.” - Regionalny Komitet Strajkowy w W. zawierające w swej treści wezwania do stawiania czynnego oporu władzom państwowym PRL oraz fałszywe wiadomości dotyczące sposobu działania, składu osobowego Sił Zbrojnych i porządkowych Państwa, które to wiadomości mogły wywołać niepokój publiczny oraz rozruchy”, a następnie na podstawie art. 8 ust. 1 dekretu z dnia 12 grudnia

1981 r. o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego zastosował wobec H. S. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres do dnia 4 maja 1982 r., co skutkowało bezprawnym pozbawieniem jej wolności na okres powyżej dni 7 pomimo obiektywnego braku podstaw do uznania, że zebrany materiał dowodowy pozwala na wszczęcie śledztwa wobec H. S. oraz na sporządzenie i ogłoszenie je postanowienia o przedstawieniu zarzutów, tj. uznania, że swym zachowaniem wypełniła ona ustawowe znamiona zarzuconego jej przestępstwa, która to okoliczność była temu prokuratorowi wiadoma, a ponadto brak było również podstawy do stosowania wobec wyżej wymienionej przepisów dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego oraz środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania na podstawie przepisów wymienionego dekretu albowiem zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w postaci zabezpieczonych ulotek nie zawierał wiadomości w rozumieniu art. 48 cyt. dekretu, mając charakter wyłącznie wysoce krytycznych komentarzy o ówczesnej rzeczywistości po wprowadzeniu stanu wojennego, stanowiąc realizację jednego z podstawowych praw obywatelskich jakim jest wolność słowa, a tym samym brak było podstawy do uznania, że H. S. swym zachowaniem wypełniła ustawowe znamiona zarzuconego jej przestępstwa, do przypisania którego koniecznym było wykazanie czego nie uczyniono, że wymienione ulotki zawierały wiadomości fałszywe mogące poprzez treść tam zawartą wzbudzić niepokój publiczny i rozruchy, co stanowi działanie na szkodę interesu prywatnego oraz represje i poważne prześladowania ze strony W. N. jako funkcjonariusza państwa komunistycznego o znamionach zbrodni przeciwko ludzkości z powodu prowadzonej przez H. S. działalności antykomunistycznej i głoszonych przez nią poglądów sprzecznych z ówczesną linią polityczną, którymi kontestowała ówczesny system społeczno - polityczny, tj. przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. i art. 189 § 2 k.k. przy zast. art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu;

4. w dniu 24 marca 1982 r. w W. jako podprokurator Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w W. będąc jednocześnie funkcjonariuszem państwa komunistycznego działającego w strukturach państwa komunistycznego posługującego się na wielką skalę terrorem dla realizacji celów politycznych i społecznych, działając ze względów politycznych jako funkcjonariusz państwa komunistycznego stosującego masowe represje w szczególności wobec osób będących w opozycji wobec ówczesnej władzy w postaci wprowadzenia w Polsce stanu wojennego, przyjmując w sposób spreczny ze zgromadzonymi dowodami w sposób niekorzystny dla A. B., A. C., R. P., W. K., A. M., A. Ś. i H. S. przekroczył swoje uprawnienia w ten sposób, że sporządził akt oskarżenia przeciwko wyżej wymienionym zarzucając im popełnienie przestępstw z art. 48 ust. 2, 3 i 4 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym w zw. z art. 58 k.k. polegających na tym, że „w okresie od 14 grudnia 1981 r. do 12 stycznia 1982 r. w W., czynem ciągłym, działając wspólnie i w porozumieniu ze sobą oraz innymi osobami, sporządzali przy użyciu powielacza, w oparciu o matryce dostarczone przez M. oraz sporządzane we własnym zakresie, ulotki pt. „Z dnia na dzień” sygnowane przez NSZZ „S.” Regionalny Komitet Strajkowy oraz ulotki pt. „R.”, których treści zawierały fałszywe wiadomości dotyczące działania sił porządkowych i sytuacji w Polsce, które to wiadomości mogły wywołać niepokój publiczny, a następnie ulotki te kolportowali” pomimo braku podstaw do uznania, że wyżej wymienieni swym zachowaniem wypełnili ustawowe znamiona zarzuconych im przestępstw, która to okoliczność była temu prokuratorowi wiadoma albowiem zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w postaci zabezpieczonych ulotek i pism nie zawierał wiadomości w rozumieniu art. 48 cyt. dekretu, mając charakter wyłącznie wysoce krytycznych komentarzy o ówczesnej rzeczywistości po wprowadzeniu stanu wojennego stanowiąc realizację jednego z podstawowych praw obywatelskich jakim jest wolność słowa, a tym samym brak było podstawy do uznania, że wymienieni pokrzywdzeni swym zachowaniem wypełnili ustawowe znamiona zarzuconych im przestępstw, do przypisania których koniecznym było wykazanie czego nie uczyniono, że wymienione ulotki zawierały wiadomości fałszywe mogące poprzez treść tam zawartą wzbudzić niepokój publiczny i rozruchy, co stanowi działanie na szkodę interesu prywatnego oraz represje i poważne prześladowania ze strony W.

N. jako funkcjonariusza państwa komunistycznego o znamionach zbrodni przeciwko ludzkości z powodu prowadzonej przez poszczególnych pokrzywdzonych działalności antykomunistycznej i głoszonych przez nich poglądów sprzecznych z ówczesną linią polityczną, którymi kontestowali ówczesny system społeczno-polityczny, tj. przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, na podstawie art. 135 § 5 *a contrario* ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1360 ze zm.),

uchwalił:

- I. odmówić zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora Prokuratury Regionalnej w W. w stanie spoczynku – W. N. za czyny opisane we wniosku Instytutu Pamięci Narodowej – Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w W. z 14 listopada 2023 r., sygn. akt S [...];
- II. na podstawie art. 98 § 2 k.p.k. odroczyć sporządzenie uzasadnienia uchwały do dnia 30 maja 2024 r.;
- III. kosztami postępowania obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Pismem z 14 listopada 2023 roku prokurator Instytutu Pamięci Narodowej - Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w W. G. J. (dalej: prokurator IPN), skierował do Sądu Najwyższego – Izby Odpowiedzialności Zawodowej wniosek o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora w stanie spoczynku W. N. w związku z podejrzeniem popełnienia przez niego zarzucanych mu czynów.

W uzasadnieniu wniosku prokurator IPN wskazał, że działania W. N. jako prokuratora - miały charakter represji politycznych i tym samym zachodzi

uzasadnione podejrzenie popełnienia przez niego przestępstw opisanych szczegółowo we wniosku.

W piśmie z 6 maja 2024 r. W. N. wskazał ma jedyną sprawę jaką pamiętał, w toku której mógł mieć niewielki wpływ na decyzje i była to sprawa księdza D., którego kazania były nagrywane przez SB. Podkreślił, że nie aprobował sytuacji, w której się znalazł i od początku domagał się określenia swojego statusu, gdyż powołanie w trybie mobilizacyjnym wskazywało na powołanie do „okresowej służby wojskowej” a nie na ćwiczenia. Nigdy nie określono pisemnie zakresu zadań, zakresu obowiązków i podległości. To wszystko powodowało niepewność i dodatkowy stres. W. N. wskazał, że jego stan zdrowia mimo odbytej rehabilitacji nie uległ poprawie na tyle aby mógł osobiście uczestniczyć w posiedzeniu.

Sąd Najwyższy ustalił następujące okoliczności stanu faktycznego.

Prokurator W. N. jest prokuratorem Prokuratury Regionalnej w W. w stanie spoczynku.

W. N. jako podprokurator Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w W. w dniu 2, 5 i 6 lutego 1982 r. wydał postanowienia o wszczęciu śledztwa przeciwko W. K., H. S. i A. Ś.. W dalszej kolejności W. N., sporządził i ogłosił postanowienia o przedstawieniu zarzutów popełnienia przez te osoby przestępstw z art. 48 ust. 1, 2, 3 i 4 dekretu o stanie wojennym z zastosowaniem przepisów art. 1 ust. 1 pkt. 5 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego.

Prokurator W. N. zarzucił W. K. popełnienie przestępstwa polegającego na tym, że „w okresie od 14 grudnia 1981 r. do 12 stycznia 1982 r. w W. w warunkach przestępstwa ciągłego, działając w zamiarze osłabienia gotowości obronnej PRL, sporządzał wspólnie z innymi osobami przy użyciu powielacza i następnie publicznie kolportował ulotki NSZZ „S.” Regionalny Komitet Strajkowy w W. zawierające w swej treści wyzwania do stawiania czynnego oporu władzom państwowym PRL oraz fałszywe wiadomości dotyczące sposobu działania, składu osobowego Sił Zbrojnych i porządkowych Państwa, które to wiadomości mogły wywołać niepokój publiczny oraz rozruchy”.

A. Ś. prokurator W. N. zarzucił popełnienie przestępstwa polegającego na tym, że „w okresie od 14 grudnia 1981 r. do 12 stycznia 1982 r. w W. w warunkach

przestępstwa ciągłego, działając w zamiarze osłabienia gotowości obronnej PRL, sporządzał wspólnie z innymi osobami przy użyciu powielacza i następnie publicznie kolportował ulotki NSZZ „S.” - Regionalny Komitet Strajkowy w W., zawierające w swej treści wyzwania do stawiania czynnego oporu władzom państwowym PRL oraz fałszywe wiadomości dotyczące sposobu działania, składu osobowego Sił Zbrojnych i porządkowych Państwa, które to wiadomości mogły wywołać niepokój publiczny oraz rozruchy”.

Natomiast H. S. prokurator W. N. zarzucił popełnienie przestępstwa polegającego na tym, że „w okresie od 14 grudnia 1981 r. do 12 stycznia 1982 r. w W. w warunkach przestępstwa ciągłego, działając w zamiarze osłabienia gotowości obronnej PRL, sporządzała wspólnie z innymi osobami przy użyciu powielacza, a następnie publicznie kolportowała ulotki NSZZ „S.” - Regionalny Komitet Strajkowy w W. zawierające w swej treści wyzwania do stawiania czynnego oporu władzom państwowym PRL oraz fałszywe wiadomości dotyczące sposobu działania, składu osobowego Sił Zbrojnych i porządkowych Państwa, które to wiadomości mogły wywołać niepokój publiczny oraz rozruchy”.

Następnie prokurator W. N. na podstawie art. 8 ust. 1 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego, uznając wyłącznie istnienie wysokiej szkodliwości społecznej czynów zarzuconych poszczególnym pokrzywdzonym - zastosował wobec wszystkich tych osób środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres: wobec W. K. do dnia 1 maja 1982 r., wobec A. Ś. do 5 maja 1982 r. zaś wobec H. S. do 4 maja 1982 r.

W. N. jako podprokurator Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w W. 24 marca 1982 r. w W. sporządził akt oskarżenia wobec A. B., A. C., R. P., W. K., A. M., A. Ś. i H. S., zarzucając im popełnienie przestępstw z art. 48 ust. 1, 2, 3 i 4 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym i art. 58 k.k.

A. B. i A. C. zostali oskarżeni o to, że „w okresie od 14 grudnia 1981 r. do 12 stycznia 1982 r. w W., czynem ciągłym, działając wspólnie i w porozumieniu ze sobą oraz innymi osobami, sporządzali przy użyciu powielacza ulotki pt. „Z dnia na dzień” sygnowane przez NSZZ „S.” Regionalny Komitet Strajkowy oraz inne pisma pt. „[...]”, „[...]1” oraz „[...]2”, których treści zawierały wiadomości godzące w

gotowość obronną PRL oraz szereg fałszywych informacji dotyczących sposobu działania sił porządkowych i sytuacji w Polsce, które to wiadomości mogły wywołać niepokój publiczny, a następnie ulotki te kolportowali przekazując je innym osobom”.

Prokurator W. N. oskarżył R. P., W. K., A. M., A. Ś. i H. S., o to, że „w okresie od 14 grudnia 1981 r. do 12 stycznia 1982 r. w W., czynem ciągłym, działając wspólnie i w porozumieniu ze sobą oraz innymi osobami, sporządzali przy użyciu powielacza, w oparciu o matryce dostarczone przez A. M. oraz sporządzane we własnym zakresie, ulotki pt. „Z dnia na dzień” sygnowane przez NSZZ „S.” Regionalny Komitet Strajkowy oraz ulotki pt. „[...]”, których treści zawierały fałszywe wiadomości dotyczące działania sił porządkowych i sytuacji w Polsce, które to wiadomości mogły wywołać niepokój publiczny, a następnie ulotki te kolportowali”.

Akty oskarżenia zostały skierowane do Sądu Śląskiego Okręgu Wojskowego we Wrocławiu. Następnie sąd ten 24 września 1982 r., wydał wyrok w sprawie o sygn. akt SoW - 950/82, którym uznał A. C., W. B., A. B., R. P., W. K., A. M., A. Ś. i H. S. za sprawców przestępstw z art. 48 ust. 2, 3 i 4 dekretu o stanie wojennym i art. 270 § 1 k.k.

Sąd uznał W. B. za winnego tego, że „w okresie od 4 do 11 stycznia 1982 r. w W., działając wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami sporządzał, przechowywał i kolportował wydane drukiem nielegalnego wydawnictwa Regionalnego Komitetu Strajkowego NSZZ „S.” pt. „Z dnia na dzień” noszące nr 12, 13, 14, 15 i 16 oraz daty 3-4, 4-6, 8-09, 10-11 o 11-12 stycznia 1982 r. oraz ulotki pt. „[...]” i „[...]1”, a nadto sporządził na maszynie do pisania kilkanaście sztuk pism pt. „L.”, które to druki w swej treści zawierały część informacji fałszywych mogących wzbudzić niepokój publiczny lub rozruchy, zaś list gończy zawierał sformułowania lżące i poniżające naczelne organy PRL”. Za popełnienie tego przestępstwa sąd wymierzył W. B. karę 3 lat pozbawienia wolności.

Sąd uznał A. B. za winnego, tego że „w okresie od 4 do 11 stycznia 1982 r. w W., działając wspólnie i w porozumieniu z W. B. i innymi osobami brał udział w sporządzaniu i kolportowaniu nielegalnych wydawnictw Regionalnego Komitetu Strajkowego NSZZ „S.” pt.: „Z dnia na dzień” o nr [...], [...]1 i [...]2 i datach 3-4, 5-6 i 10-11 stycznia 1982 r., które w swej treści zawierały część informacji fałszywych mogących wywołać niepokój publiczny lub rozruchy, a nadto rozpowszechnił pismo

pt. „[...]”, które zawierało sformułowanie łżące i poniżające naczelne organy PRL”, tj. przestępstwa z art. 48 ust. 2 i 4 dekretu o stanie wojennym w zb. z art. 270 § 1 k.k. Za popełnienie tego przestępstwa sąd wymierzył A. B. karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Sąd uznał A. C. za winnego tego, że „w okresie między 4 a 11 stycznia 1982 r. w mieszkaniu W. B. w W., wziął udział wspólnie z innymi osobami w sporządzaniu w celu rozpowszechnienia jednego numeru nielegalnego wydawnictwa Regionalnego Komitetu Strajkowego NSZZ „S.”, który w swej treści zawierał część informacji fałszywych mogących wywołać niepokój publiczny lub rozruchy, tj. przestępstwa z art. 48 ust. 3 dekretu o stanie wojennym. Za popełnienie tego przestępstwa sąd wymierzył A. C. karę 1 roku pozbawienia wolności.

Sąd uznał R. P., W. K. i A. m. oraz H. S. za winnych tego, że „w okresie od 4 do 11 stycznia 1982 r. w W., działając wspólnie i w porozumieniu z W. B. i innymi osobami sporządzali drukiem i rozpowszechniali kilka kolejnych numerów wydawnictwa Regionalnego Komitetu Strajkowego NSZZ „S.” pt. : „[...]” o nr [...], [...]1, [...]2, [...]3 i [...]4 i datach 3-4, 5-6 i 10-11 i 11-12 stycznia 1982 r. oraz ulotki pt. „[...]”, i „[...]1”, które w swej treści zawierały część informacji fałszywych mogących wywołać niepokój publiczny lub rozruchy, tj. przestępstwa z art. 48 ust. 2 i 4 dekretu o stanie wojennym. Za popełnienie tego przestępstwa sąd wymierzył: R. P. karę 2 lat pozbawienia wolności, W. K. karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, A. M. karę 1 roku pozbawienia wolności i H. S. karę 1 roku pozbawienia wolności. Jednocześnie sąd warunkowo zawiesił wykonanie orzeczonej kary w stosunku do A. M. i H. S. na okres próby 2 lat.

Sąd uznał A. Ś. za winnego tego, że „w okresie od 4 do 6 stycznia 1982 r. w W., działając wspólnie i w porozumieniu z R. P. i W. B. oraz innymi osobami, brał udział w wydaniu drukiem celem rozpowszechnienia nielegalnego wydawnictwa Regionalnego Komitetu Strajkowego NSZZ „S.” nr 12 z dnia 3-4 stycznia 1982 r., który w swej treści zawierał część informacji fałszywych mogących wywołać niepokój publiczny lub rozruchy, tj. przestępstwa z art. 48 ust. 3 dekretu o stanie wojennym. Za popełnienie tego przestępstwa sąd wymierzył A. Ś. karę 1 roku pozbawienia wolności, którą następnie warunkowo zawiesił na okres próby 2 lat.

Od tego wyroku rewizję do Sądu Najwyższego - Izby Wojskowej w Warszawie złożyli W. B. i W. K.. Została ona również złożona przez Wojskową Prokuraturę Garnizonową w W. na niekorzyść W. B., A. B., A. C., R. P. i W. K. z zarzutem rażącej niewspółmierności kar. Następnie, wyrokiem z 18 listopada 1982 r. Sąd Najwyższy - Izba Karna w Warszawie postanowił wszystkich wniesionych rewizji nie uwzględnić i zaskarżony wyrok utrzymać w mocy.

W 1992 r. Naczelny Prokurator Wojskowy złożył do Sądu Najwyższego rewizję nadzwyczajną na korzyść wszystkich skazanych zarówno, od wyroku Sądu Śląskiego Okręgu Wojskowego we Wrocławiu z 24 września 1982 r., sygn. SoW 950/82, jak również utrzymującego go w mocy wyroku Izby Wojskowej Sądu Najwyższego z 11 listopada 1982 r., sygn. akt Rw. 995/82.

W wyniku rozpoznania rewizji nadzwyczajnej, Sąd Najwyższy wyrokiem z 21 września 1995 r., sygn. akt WRN 75/92, oba zaskarżone wyroki zmienił w ten sposób, że wszystkie skazane nimi osoby uniewinnił od popełnienia przypisanych im przestępstw, a kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

W uzasadnieniu Sąd stwierdził, że skazanie wszystkich oskarżonych nastąpiło z obrazą prawa materialnego (art. 48 ust. 2, 3 i 4 cyt. dekretu oraz art. 270 § 1 k.k.). Sąd uznał, że poza sporem jest, iż ww. osoby sporządzały, przechowywały i kolportowały wydawane drukiem nielegalne wydawnictwa sygnowane nazwą Regionalnego Komitetu Strajkowego NSZZ „S.: oraz określonej treści ulotki „[...]”, „[...]1”, „[...]2”. Jednocześnie sąd stwierdził, że zdecydowana większość z nich miała charakter wysoce krytycznych komentarzy o ówczesnej rzeczywistości, po wprowadzeniu stanu wojennego, część z nich po prostu „mijała się z prawdą obiektywną”. To ostatnie jednak stanowiło realizację jednego z podstawowych praw obywatelskich – wolności słowa, z tego też względu społecznie było aprobowane. Tymczasem dla przypisania oskarżonym przestępstwa kwalifikowanego z art. 48 ust. 2, 3 i 4 dekretu jako przestępstwa umyślnego konieczne było udowodnienie, iż mieli świadomość rozpowszechniania wiadomości fałszywych mogących poprzez treść tam zawartą wzbudzić niepokój publiczny bądź rozruchy. Zatem każdy z nich swoim działaniem nie wyczerpał znamion przestępstwa określonego w art. 48 ust. 2, 3 i 4 cyt. dekretu. Nadto skazanie W. B. i A. B. nastąpiło z obrazą przepisu art. 270 § 1 k.k., albowiem

wysoce naganna treść ulotki „[...]” skierowana była przeciwko osobie kierującej Wojskową Radą Ocalenia Narodowego, która jako całość de facto była organem pozakonstytucyjnym i nie korzystała z ochrony prawnej przewidzianej normą art. 270 § 1 k.k. Stąd obaj oskarżeni swoim czynem nie wyczerpali ustawowych znamion art. 270 § 1 k.k.

Powyższy stan faktyczny Sąd Najwyższy ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach o sygn. S [...].

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o podjęcie uchwały zezwalającej na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej W. N. prokuratora Prokuratury Regionalnej w W. w stanie spoczynku nie jest zasadny, gdyż nie popełnił zbrodni komunistycznej będącej zbrodnią przeciwko ludzkości ani przestępstw z art. 231 § 1 k.k. i art. 189 § 2 k.k. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy z 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Retrospekcyjna ocena przyjęta we wniosku idzie za daleko, nie tylko dlatego, że czas stanu wojennego był szczególnym okresem, w którym odpowiedzialność za kraj leżała po obu stronach. Wyznacznikiem pokoju społecznego mogło być przestrzeganie prawa.

Działalność prokuratury miała swoje umocowanie w nowej i szczególnej regulacji stanu wojennego.

Sąd Najwyższy wyrokiem z 21 września 1995 r., sygn. akt WRN 75/92 uniewinnił skazanych W. B., A. B., A. C., R. P., A. Ś., W. K., A. M. i H. S., co nie znaczy, że tą miarą należy uznać (*a rebours*) bezprawność działań prokuratora W. N.. Inna była (i jest) rola prokuratora w postępowaniu karnym i inna jest rola oraz funkcja sądu w sprawie karnej.

Aby ocenić zachowanie podejrzanych prokurator mógł wszcząć śledztwo o przestępstwo z art. 48 dekretu z 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym i mógł też wydać postanowienia o przedstawieniu zarzutów, a następnie wniesć akt oskarżenia.

Sądy zarzuty aktu oskarżenia uznały za zasadne, utrzymane zostały wymierzone kary pozbawienia wolności.

Dekret o stanie wojennym stanowił obowiązujące wówczas prawo. Zasady tworzenia prawa pod rządami poprzedniej Konstytucji różniły się od obecnych (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 16 marca 2011 r., K 35/08, także zasadę prawną - uchwałę Sądu Najwyższego z 20 grudnia 2007 r., I KZP 37/07). Sejm był organem władzy i państwo miało swoje organy działające na podstawie ustaw. Mamy ciągłość Państwa, decyzje prokuratorskie ani sądowe nie zostały unieważnione *en bloc* z mocy prawa. Wzruszenie ówczesnych wyroków jest tylko indywidualne, co nie musi być równoznaczne z kwalifikowanym naruszeniem prawa. Różnie był i nadal jest oceniany stan wojenny, różne są też wyniki wyborów w wolnym kraju. Każda władza w sposób otwarty lub bardziej wysublimowany dąży do utrzymania swojej pozycji, co nie znaczy, że można dowolnie szeroko interpretować pojęcie zbrodni komunistycznej, skoro represje to surowe środki odwetu a w tej sprawie ocenie podlega stosowanie prawa w ówczesnej sytuacji w kraju.

Prokurator nie musiał być bezwzględnie pewny popełnienia zarzucanych przestępstw. Kodeks postępowania karnego z 1969 r. stanowił w art. 269 § 1, że jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia postępowania przygotowawczego lub zebrane w jego toku zawierały dostateczne podstawy do przedstawienia określonej osobie zarzutów, to należało sporządzić postanowienie o przedstawieniu zarzutów i ogłosić je niezwłocznie podejrzanemu oraz przesłuchać go.

Procedura dozwalała zatem prokuratorowi na podjęcie decyzji po spełnieniu takiej przesłanki, czyli w granicach określonej oceny. Nie chodziło o pewne, a tylko o dostateczne podstawy do przedstawienia podejrzanemu zarzutów.

Prokurator W. N. mógł się mylić co do popełnienia przestępstw wskazanych we wniosku. Nie decydował ostatecznie o sprawstwie i winie, choć zostały potwierdzone przez Sąd Śląskiego Okręgu Wojskowego wyrokiem z 24 września 1982 r. i wyrok Sądu Najwyższego z 18 listopada 1982 r.

Z pozycji systemowej funkcji prokuratora, który może poprzestać na dostatecznych podstawach do przedstawienia zarzutów, zachowanie prokuratora W. N. może być uznane za działanie w granicach prawa.

Oceny tej nie zmienia wyrok Sądu Najwyższego z 21 września 1995 r. uniewinniający skazanych. Wyrok ten otwierać może ocenę w aspekcie błędu sędziów, którzy wydali wyrok skazujący i ich ewentualnej odpowiedzialności, przy

czym w tym względzie Sąd Najwyższy w Izba Odpowiedzialności Zawodowej zajęła stanowisko w pełnym składzie (uchwała z 19 września 2023 r., II ZZP 2/22).

Natomiast czym innym jest błąd prokuratora, którego procedura karna nie wyklucza na etapie wszczynania postępowania i przedstawiania zarzutów. Materialne regulacje dotyczące społecznej szkodliwości czynów, wolności słowa, fałszywych wiadomości i ich skutków w aspekcie art. 48 ust. 2, 3 i 4 dekretu z 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym pozostawiały prokuratorowi określony zakres interpretacji, tym bardziej uzasadniony, iż regulacja była szczególna a jej wykładnia nie była jeszcze utrwalona, zwłaszcza w pierwszym okresie stanu wojennego.

Problem właściwej wykładni co najmniej pośrednio potwierdza wyrok Sądu Najwyższego z 21 września 1995 r., sygn. akt WRN 75/92, uniewinniający skazanych i jego uzasadnienie, a wskazujący także, iż konieczne było udowodnienie wszystkich aspektów zarzucanych czynów, a czego Sądy nie uczyniły.

Skoro nie można stwierdzić popełnienia przez prokuratora przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. w związku z przedstawianiem zarzutów popełnienia czynów z art. 48 dekretu z 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym, to nie można również stwierdzić popełnienia przestępstwa z art. 189 § 2 k.k., jako że wówczas stosowanie tymczasowego aresztowania było obligatoryjne (art. 8 ust. 1 dekretu z 12 grudnia 1981 r. o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego), co też podlegało kontroli instancyjnej. Tymczasowe aresztowanie nie było zatem bezprawne.

Skoro prokurator W. N. nie popełnił przestępstwa, to tym bardziej uzasadnione jest stwierdzenie, iż nie popełnił zbrodni komunistycznej będącej zbrodnią przeciwko ludzkości. Nie ma podstaw do ustalenia stosowania przezeń represji lub poważnych prześladowań, które dopiero pozwalałyby na ocenę, iż została popełniona kwalifikowana zbrodnia nie podlegająca przedawnieniu.

W sprawie nie ustalono instrumentalnego stosowania prawa przez prokuratora W. N.. Przyjmując początek stanu wojennego jako punkt wyjścia w ocenie nowej sytuacji prawnej, to uprawnione jest stwierdzenie, że prokurator mógł wszcząć postępowanie, aby w ogóle sprawdzić, czy wystąpiło przestępstwo określone w szczególnej regulacji - dekreście o stanie wojennym. Sprawa nie była

„odosobniona”, jednak niemała liczba takich spraw nie oznacza, że każde wszczęcie postępowania i stosowanie trybu doraźnego, przedstawienie zarzutów oraz aresztowanie stanowiło zbrodnię komunistyczną w rozumieniu art. 2 ustawy z 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej- Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Zbrodniami komunistycznymi w rozumieniu ustawy z 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o IPN – art. 2, są czyny popełnione przez funkcjonariuszy państwa komunistycznego w okresie od 8 listopada 1917 r. do 31 lipca 1990 r., polegające na stosowaniu represji lub innych form naruszenia praw człowieka wobec jednostek lub grup ludności w związku z ich stosowaniem, stanowiące przestępstwa według polskiej ustawy karnej obowiązującej w czasie ich popełnienia. Formalne stwierdzenie, że prokurator był funkcjonariuszem państwa komunistycznego nie wystarcza do uznania, że prokurator W. N. dopuścił się zbrodni komunistycznej. Przede wszystkim pojęcie zbrodni, która nie ulega przedawnieniu nie może być dowolnie szerokie, z tej przyczyny, że art. 43 Konstytucji RP stanowi, iż nie podlegają przedawnieniu zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciwko ludzkości. *A contrario* inne zbrodnie podlegają przedawnieniu.

Natomiast zbrodnią przeciwko ludzkości są w szczególności zbrodnie ludobójstwa w rozumieniu Konwencji w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa z 1948 r., a także inne poważne prześladowania z powodu przynależności osób prześladowanych do określonej grupy narodowościowej, politycznej, społecznej, rasowej lub religijnej, jeżeli były dokonywane przez funkcjonariuszy publicznych albo przez nich inspirowane lub tolerowane. „Prześladowanie” semantycznie jest słabsze niż „represje”, co nie znaczy, że to co nie spełnia się jako zbrodnia komunistyczna, może być zbrodnią przeciwko ludzkości. Z tej przyczyny, że „*poważne prześladowanie*” jest elementem zbrodni przeciwko ludzkości, to konotacja słowa „prześladowanie” w tym przypadku łączy się z prawnym rozumieniem zbrodni przeciwko ludzkości, czyli z zachowaniem polegającym na psychicznym lub fizycznym niszczeniu człowieka a nie na samym prześladowaniu. Prokurator nie popełnił też zbrodni przeciwko ludzkości i jego zachowanie nie może być także zakwalifikowane jako inne poważne

prześladowanie, bowiem jego zachowania w odniesieniu do zatrzymanych i aresztowanych nie można w ogóle uznać za prześladowanie, a tym bardziej poważne. Skoro punktem odniesienia jest Konwencja, to - nie tylko semantycznie - nie każda zbrodnia jest zbrodnią przeciwko ludzkości (zob. które czyny są ludobójstwem i które podlegają karze - art. 1I., art. 1II Konwencji). Uprawnione jest stwierdzenie, że chodzi wówczas o fizyczne i psychiczne niszczenie człowieka, łączone z zamiarem nawet trwałego wyeliminowania z motywów opisanych w Konwencji i w ustawie. Czyli znaczenie ma wówczas zachowanie szczególnie niebezpieczne i bezwzględne, obejmujące z reguły całe grupy ludzi. Potwierdza to druga część art. 3 ustawy o IPN, bowiem nie każde prześladowanie decyduje o zbrodni przeciwko ludzkości, znaczenie ma dopiero poważne prześladowanie silnie uwarunkowane określonym zamiarem.

Nie ma zatem podstawy faktycznej i prawnej do uchylenia immunitetu, gdyż wniosek Instytucji Pamięci Narodowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z 14 listopada 2023 r. nie wykazuje, że prokurator W. N. popełnił zbrodnię przeciwko ludzkości, zbrodnię komunistyczną lub przestępstwo w związku przedstawieniem zarzutów, aresztowaniem i skierowaniem aktu oskarżenia przeciwko A. B., A. C., R. P., W. K., A. M., A. Ś. i H. S..

Kierując się tymi motywami Sąd Najwyższy rozstrzygnął jak w uchwale.

[SOP]

[ms]